

ITINERARI FORMATIU UNITAT DOCENT CIRURGIA PLÀSTICA, ESTÈTICA i REPARADORA

HOSPITAL SANTA CREU I SANT PAU

Especialitat: Cirurgia Plàstica, Estètica i Reparadora Data revisió: Octubre 2019

Cap de la Unitat Docent: Dr. Jaume Masià Ayala

**Tutores docents: Dra. Gemma Pons i Playà
 Dra. Carmen Vega García**

Data d'aprovació per la comissió de docència: 13 de novembre 2019

1. INTRODUCCIÓ:

El programa de formació sanitària especialitzada (FSE) es basa principalment en l'aprenentatge assistencial tutelat, de manera que el/la resident adquireixi de manera progressiva experiència en la presa de decisions, habilitats i actituds pròpies de la seva especialitat. El Real Decreto 183/2008 publicat en febrer 2008 insisteix en la necessitat d'establir un sistema de supervisió progressiu, per que el/la resident adquireixi autonomia, i han de delimitar-se uns nivells de responsabilitat per a cada any de residència, i també per a cada tècnica o àrea de coneixement. Així, en **Cirurgia Plàstica, Estètica i Reparadora**, hi ha algunes tècniques que ha de ser conegudes per tots/es els/les residents des dels primers mesos de començada la residència, i d'altres, en canvi, no es consideren fonamentals per a la formació bàsica d'un/a especialista, i el/la resident purament ha de conèixer-les i haver-les presenciats.

Tot i que el tutor/a docent és el/la principal responsable de la formació del/la resident y qui ha d'establir quin grau d'autonomia té en cada moment, el Real Decreto estableix el deure general de supervisió de tot el personal facultatiu que treballa en un centre docent, i per tant tot el servei participa d'aquesta tasca.

A banda del protocol de supervisió de les activitats que realitza el resident durant tot el període formatiu, que està en un document independent, per cadascuna de les àrees de rotació i segons els objectius docents generals i específics i l'any de residència est especificat també el nivell d'autonomia del/la resident.

Els nivells de responsabilitat i autonomia que han d'assolir els/les residents, molt lligats als de supervisió, estan dividits entre:

- **Nivell 1:** activitats realitzades directament pel resident, sense necessitat d'una tutorització directa. El resident executa, i posteriorment informa.
- **Nivell 2:** activitats realitzades directament pel resident sota supervisió.
- **Nivell 3:** activitats realitzades pel personal sanitari del centre i observades i/o assistides en la seva execució pel resident.

2. DURADA DE L'ESPECIALITAT:

5 anys

3. OBJECTIUS GENERALS DE L'ESPECIALITAT:

La Cirurgia Plàstica, Estètica i Reparadora és una especialitat mèdica que inclou tant la correcció quirúrgica de tot procés congènit, adquirit, tumoral o involutiu, que requereix reparació o reposició d'estructures que afecten a la forma i funció corporal, com les correccions quirúrgiques, conegudes com cirurgia estètica, d'alteracions que sense constituir en si mateixes un procés patològic, provoquen un deteriorament de la salut en la mesura que interfereixen en el benestar físic i psíquic de les persones.

La Cirurgia Plàstica, Estètica i Reparadora es basa en criteris i paràmetres de proporcionalitat i harmonia corporal, així com en l'aplicació de tècniques pròpies que es fonamenten en la mobilització de teixits (plàsties), en la modificació (mitjançant resecció, utilització de material aloplàstics etc.) i en el trasplantament (autòleg, homòleg o heteròleg).

El camp d'acció de l'especialitat abasta, principalment, els següents àmbits:

- a) Tractament quirúrgic de les malformacions congènites de la regió crani-cervicofacial, així com d'altres regions que exigeixin reconstrucció o remodelació de teixits ossis o de parts toves.
- b) Tractament de les cremades i les seves seqüeles.
- c) Tractament de totes aquelles patologies que per la seva correcció quirúrgica requereixin tècniques de reconstrucció anatòmica, funcional i remodelació d'estructures, en qualsevol territori anatòmic.
- d) Tractament mèdic-quirúrgic dels tumors de la pell, parts toves i òssies que requereixin tècniques d'extirpació i reconstrucció
- e) Cirurgia de la mà
- f) Cirurgia estètica

La Cirurgia Plàstica, Estètica i Reparadora és una especialitat reconeguda en tots els països de la Unió Europea que es troba en constant progrés, desenvolupament i evolució, pel que la formació d'aquests especialistes té com a objectiu ensenyar i entrenar els metges residents durant un període de cinc anys perquè al final del

programa formatiu arribin a un nivell de coneixements, habilitats pràctiques i actituds que els capaciti per a l'exercici actualitzat de l'especialitat amb la garantia d'eficàcia i seguretat que la societat els requereix. Així mateix, el programa formatiu ha de posar les bases perquè l'especialista sàpiga abordar un procés permanent d'aprenentatge i actualització de les seves competències segons l'estat de la ciència en cada moment.

4. OBJECTIUS ESPECÍFICS DE L'ESPECIALITAT:

PROGRAMA DE ROTACIONS

ANY	ÀREA DE ROTACIÓ	MESOS
R1	Cirurgia Plàstica	1
	Cirurgia General	4
	Neuro-Radiologia	1
	Cirurgia Plàstica	6
R2	Cirurgia Plàstica HSCSP	8
	Cirurgia Plàstica H.Mar*	4
R3	Unitat de Cremats Vall d'Hebrón **	3
	Cirurgia Plàstica	9
R4	Cirurgia de la mà (centre extern optatiu)	2
	Cirurgia Plàstica	10
R5	Cirurgia Estètica (Clínica Teknon)#	3
	Microcirurgia (centre extern optatiu)	1
	Cirurgia Plàstica	8

* Servei mancomanat assistencial ment amb el de l'HSCSP, quedant ja reflectit d'aquesta manera a l'acreditació docent de la unitat

**Única Unitat de Cremats de Catalunya; hi ha un pacte institucional per a aquesta rotació sistemàtica

Rotació fora del sistema sanitari públic, coordinada pel MSCBS

RESIDENT DE PRIMER ANY

1- CIRURGIA PLÀSTICA (1 mes)

A la seva incorporació, el resident estarà un mes al Servei de Cirurgia Plàstica, per la primera presa de contacte amb l'especialitat, patologia prevalent, tipus de pacients, adquisició de la tècnica bàsica de sutura i dels hàbits quirúrgics, entrenament de les habilitats i actituds en consulta, etc (N3)

2- CIRURGIA GENERAL (4 mesos)

Conèixer el maneig del pacient quirúrgic urgent i poli-traumatitzat, així com de la ferida quirúrgica i l'adquisició dels hàbits bàsics en el quiròfan (N3)

3- NEURO-RADIOLOGIA (1 mes)

Familiaritzar-se amb els mètodes d'imatge i el diagnòstic de les fractures facials i dels tumors de Cap i Coll.

Aquesta rotació es planifica de R1 degut a que en el nostre hospital assumim la patologia maxil·lofacial en no disposar d'aquesta especialitat quirúrgica i és essencial tenir els coneixements bàsics per l'atenció de les urgències derivades a l'Hospital (N3)

4- CIRURGIA PLÀSTICA (6 mesos)

A partir d'aquest moment comença la seva formació específica en Cirurgia Plàstica, Reconstructiva i Estètica. Les activitats assistencials desenvolupades al servei son les següents:

- Cirurgia de la mama
- Cirurgia de cap i coll
- Cirurgia de l'aparell locomotor i teixits tous
- Cirurgia dels tumors cutanis i malformacions vasculars
- Cirurgia de l'obesitat mòrbida
- Microcirurgia
- Diagnòstic i cirurgia del limfedema

La formació del resident, però, no està organitzada en rotacions al propi servei, sinó que participa de les diferents activitats del Servei, amb un grau d'autonomia creixent, i en les diferents àrees assistencials:

- Consultes externes
- Seguiment dels pacients hospitalitzats
- Cirurgia menor: 4 quiròfans setmanals de 6 hores diàries on la cirurgia la realitzen els residents sota supervisió dels metges adjunts; en el cas dels R4 i R5, la realitzen sense supervisió directa.
- Cirurgia major i major ambulatoria: 6 a 8 sessions setmanals pròpies del Servei + els quiròfans de col·laboracions amb altres Serveis (de mitja 1 setmanal).

En aquest primer any de residència actua amb un nivell de responsabilitat 3-2.

- Activitat de cirurgia menor amb anestèsia local
- Sutures d'urgències
- Realització d'interconsultes
- Control de pacients ingressats
- Assistència a consulta externa
- Assistència a quiròfan com ajudant quirúrgic

RESIDENT DE SEGON ANY

1- CIRURGIA PLÀSTICA (8 mesos)

Prossegueix la seva formació específica al Servei, participant en les diferents activitats però amb un major nivell de responsabilitat:

- N2 en cirurgia menor, sutures d'urgències, interconsultes i visita dels pacients ingressats
- N3 en intervencions quirúrgiques de complexitat mitja com ara penjalls locals, cirurgia cutània del melanoma, biòpsies de gangli sentinella, recanvi de pròtesis de mama, col·locació d'expansors de mama, exèresis de tumors cutanis, etc

2- CIRURGIA PLÀSTICA HOSPITAL DEL MAR (4 mesos)

Es tracta d'un servei mancomunat amb el de l'HSCSP i que té un nivell de complexitat menor.

Objectiu general:

Abordatge de la patologia de l'especialitat en un centre amb menys recursos tecnològics i de personal (no hi ha resident propi) (N3-2)

RESIDENT DE TERCER ANY

1- UNITAT DE CREMATS (3 mesos)

Es realitzarà a la Unitat de Cremats de l'Hospital Vall d'Hebrón, amb qui tenim establert un pacte institucional per a la realització d'aquesta rotació.

Objectiu general:

Maneig del pacient cremat crític en una Unitat de Vigilància Intensiva.

Objectius específics (N 3-2)

- valoració inicial
- intubació oro-traqueal i realització de traqueotomies
- canalització de vies
- monitorització del pacient crític i maneig de fluids
- cures i cirurgies d'urgència

2- CIRURGIA PLÀSTICA (9 mesos)

Prossegueix la seva formació específica al Servei, participant en les diferents activitats però amb un major nivell de responsabilitat:

- N2-1 en cirurgia menor, sutures d'urgències, interconsultes i visita dels pacients ingressats
- N2 en intervencions quirúrgiques de complexitat mitja com ara penjalls locals, cirurgia cutània del melanoma, biòpsies de gangli sentinella, recanvi de pròtesis de mama, col·locació d'expansors de mama, exèresis de tumors cutanis, etc

RESIDENT DE QUART ANY

1. CIRURGIA ORTOPÈDICA I TRAUMATOLOGIA: UNITAT DE CIRURGIA DE LA MÀ (2 mesos):

Es realitza en un centre nacional o internacional no pre-fixat, sinó segons preferències del resident i d'acord amb el tutor docent, en un centre de reconeguda experiència.

Les competències de la cirurgia de la mà no formen part de Cirurgia Plàstica en el Sistema Sanitari Català, per la qual cosa aquesta rotació és considera electiva, i segons les inquietuds del resident, pot ser substituïda per una altre rotació: Cirurgia Craniofacial, Microcirurgia, etc, sempre d'acord amb el seu tutor.

2. CIRURGIA PLÀSTICA (10 mesos)

- N1 en cirurgia menor, cirurgies de complexitat baixa, sutures d'urgències, interconsultes i visita dels pacients ingressats
- N3-2 intervencions quirúrgiques de complexitat mitja i alta, com elevació de penjalls microquirúrgics, anastomosis vasculars, penjalls locals i regionals musculars o fascio-cutanis, col·locació d'expansors de mama, mastopèxies i mastoplàsties de reducció, lipofillings, exèresis de tumors cutanis i de parts toves, etc.

RESIDENT DE CINQUÈ ANY

1- CIRURGIA ESTÈTICA (3 mesos)

Rotació externa obligatòria, En un centre acreditat.

Objectius:

Aprenentatge de les tècniques més freqüents d'aquesta part de l'especialitat, el tracte amb els pacients en consulta, el maneig de les complicacions, etc (N3, i ocasionalment N2)

2- ROTACIÓ ELECTIVA (1 mes)

De forma electiva, el resident de 3er, 4art o 5è any pot sol·licitar una rotació en un centre internacional per completar la seva formació en alguna àrea concreta, escollint segons els interessos propis del resident i d'acord amb el tutor docent, com poden ser el Queen Victoria Hospital en Inglaterra, Hospital Universitair Ziekenhuis Ghent en Bèlgica o l'Institut Gustave Roussy a Paris o similars.

Normalment, el resident en aquesta rotació actua com a observador i ocasionalment com ajudant quirúrgic.

3- CIRURGIA PLÀSTICA (8 mesos)

Durant aquest any el resident actua amb un major nivell d'autonomia, realitzant la majoria d'intervencions de mitjana i alta complexitat amb un nivell de responsabilitat 2 i un N1 en algunes, segons la trajectòria individual.

En aquest darrer any de formació, el R5 s'encarrega de l'organització assistencial de la resta de residents (incloent la distribució setmanal de quiròfans i consultes i les guàrdies) i de la tutela de l'R1 i R2 i dels estudiants que roten pel servei.

La resta de les rotacions previstes en la Comissió Nacional de l'Especialitat no es realitzen en el nostre centre a causa de que els coneixements oferts per aquestes rotacions s'adquireixen adequadament durant l'activitat habitual del Servei (per exemple, ORL, Microcirurgia, Cirurgia Vasculard, Dermatologia i Neurocirurgia). Pel que fa a la rotació obligatòria d'UCI, considerem que els objectius docents de la mateixa es compleixen amb la rotació al Centre de Cremats que es realitza de R3. La resta de rotacions suggerides que no incloem en el nostre itinerari docent no ens semblen imprescindibles per a la formació general de l'especialista i considerem que els seus objectius docents queden coberts amb l'activitat assistencial diària. El resident té l'opció de sol·licitar alguna d'elles segons els seus interessos personals.

5. GUÀRDIES

R1:

Realització de 3 guàrdies al mes dins el pool de residents de guàrdies de cirurgia general i digestiva a Urgències, en forma de guàrdies presencials.

R2-R5:

Realització exclusivament de guàrdies de l'especialitat, presencials i amb adjunt localitzable. Es fa una mitjana de 6 guàrdies al mes, de 9 a 21h els festius i de 17 a 22h els laborables, excepte els dies de cirurgies de casos micro quirúrgics (generalment 1 dia a la setmana) en que la guàrdia es de 17 a 08h.

Durant la guàrdia, el resident és responsable del maneig dels pacients ingressats i d'atendre les urgències de l'especialitat derivades a l'Hospital. En cas de cirurgia, acudirà sempre l'adjunt responsable, actuant el resident amb menor o major autonomia segons l'any de residència i la complexitat de la cirurgia.

6. FORMACIÓ EN COMPETÈNCIES TRANSVERSALS:

Hi ha un seguit de competències comuns a qualsevol especialitat que han d'adquirir-se al llarg de tot el període formatiu:

Per afavorir la seva adquisició hi ha un conjunts d'accions formatives organitzades per la comissió de docència i dirigides a tots els residents de l'hospital:

ACCIONS FORMATIVES	MODALITAT	R1	R2	R3
Sessió Acollida Residents	presencial	•		
Suport Vital Bàsic	presencial	•		
Curs urgències quirúrgiques	presencial	•		
Estació de treball clínic	presencial	•		
Tallers d'habilitats	presencial	•		
Tallers simulació	presencial		•	
Comunicació en l'àmbit assistencial	presencial	•		
Seguretat del pacient	on line	•		
Formació en prevenció de riscos laborals	on line	•		
Curs radioprotecció	on line	•		
Metodologia de recerca	on line	•		
Estadística bàsica amb Stata	presencial		•	
Dilemes ètics	presencial		•	

Gestió clínica	Online/presencial		☒

7. ACTIVITAT FORMATIVA DOCENT QUE ES REALITZA EL SERVEI:

1- Sessions:

- Sessions docents: en l'inici del curs es presenta un programa de sessions docents d'exposició setmanal
- Sessió setmanal de presentació dels pacients ingressats i discussió de casos clínics complexos o de característiques particulars (R 1 i/o 2)
- Sessió setmanal de planificació quirúrgica
- Sessió mensual de sessió clínica del Programa Docent, en llengua anglesa
- Sessió bibliogràfica mensual, en llengua anglesa

Cada resident presentarà un mínim de 2 sessions anuals.

A més de la participació activa en les sessions, el resident col·labora com a docent:

- en la formació del Grau Medicina: tallers pràctics i seminaris de sutures i embenats, classes de l'assignatura optativa de 5è curs
- en les pràctiques assistencials alumnes de Grau i dels metges visitants internacionals

2- Assistència a Comitès Interdisciplinaris hospitalaris

El servei participa en diferents comitès interdisciplinaris:

- C. de Mama
- C. oncològic de Cap i Coll.
- C. de Tumors Cutanis
- C. de Melanomes
- C. de Malformacions Vasculars
- C. de Sarcomes
- C. de Paràlisi Facial

En els Comitès es presenten casos clínics complexos que requereixen la valoració per part d'un equip mèdic multidisciplinari. Alhora es redacten i actualitzen protocols i guies clíniques de diagnòstic i tractament que han estat validats prèviament. Son per tant eminentment assistencials però amb un elevat contingut docent, i s'afavoreix per tant l'assistència dels residents.

8. ASSISTÈNCIA ACTIVITATS DE FORMACIÓ DE L'ESPECIALITAT:

1- Cursos i congressos del propi Servei:

S'ofereix l'oportunitat que el resident participi de forma activa en cursos i congressos organitzats pel mateix servei. Actualment, el Servei mancomunitat Hospital de Sant Pau / Hospital del Mar és pioner en l'organització de cursos i programes docents únics en el seu entorn.

1-1 Curs Internacional en Cirurgia de Mama (Barcelona Breast Meeting)

Curs anual amb seu a les nostres instal·lacions i amb sessions de cirurgia en directe. En aquests cursos hi participen professors nacionals i internacionals de reconegut prestigi.

1-2 International Master's Degree in Reconstructive Microsurgery a nivell europeu.

Aquest és un postgrau ofert dins de la Universitat Autònoma de Barcelona, organitzat pel Servei mancomunitat Hospital de Sant Pau / Hospital del Mar. El Màster té una durada de 2 anys i en el seu programa s'inclou la possibilitat de dur a terme estades tutelades en el Regne Unit, França, Bèlgica, Suïssa, Finlàndia, Itàlia, Estats Units, Corea del Sud, Japó, etc. Inclou valoracions periòdiques i una titulació oficial.

Aquest Màster està dirigit a metges especialistes en Cirurgia Plàstica així com a residents d'últim any, tenint el resident la possibilitat de realitzar aquest Màster durant el període de formació MIR en el nostre servei. Atès que el màster es celebra periòdicament, els nostres residents tenen l'oportunitat d'acudir a les ponències i xerrades impartides pels professors convidats així com de participar en les cirurgies que es duen a terme en els mòduls de les diferents edicions. En el moment d'actualitzar aquest itinerari docent (març de 2019) ens trobem en la 10a edició del Màster.

1-3 European Master's Degree in surgical, reconstructive and aesthetic breast surgery.

Aquest Màster està avalat per la Universitat Autònoma de Barcelona i és organitzat pel Servei mancomunitat Hospital de Sant Pau / Hospital del Mar. El Màster té una durada de 2 anys i en el seu programa s'inclou la possibilitat de dur a terme estades tutelades en el Regne Unit, França, Bèlgica, Suïssa, Finlàndia, Itàlia, Estats Units, Corea del Sud, Japó, etc. També en aquest cas, el resident té la possibilitat de realitzar aquest Màster durant el període de formació MIR en el nostre servei, així com acudir a les ponències i xerrades impartides pels professors convidats i participar en les cirurgies que es duen a terme en els mòduls de les diferents edicions. En el moment d'actualitzar aquest itinerari docent (març de 2019) ens trobem en la 4a edició del Màster.

2- Cursos externs

Es facilita l'assistència i participació dels residents a diferents cursos i congressos considerats d'interès per a la seva formació, per exemple:

- Assistència i participació a la sessió mensual de formació continuada que celebra l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears que organitza la Societat Catalana de Cirurgia Plàstica, Reparadora i Estètica.

- Cursos de doctorat de la UAB
- Curs de redacció i publicació d'articles científics del Departament d'Estadística de la UAB
- Curs bàsic d'iniciació a la Microcirurgia (Hospital Parc Taulí de Sabadell)
- Diplomatura d'expert/a en Tècnica microquirúrgica (Hospital Parc Taulí de Sabadell)
- Curs de Dissecció de penjolls de Perforants de la Universitat d'Alacant
- European Course of Reconstruction in Head and Neck Oncology (Hospital Gustave-Rossy, Universite Rene Descartes, París)
- Cursos de residents de la SECPRE

S'anima a l'R5 a preparar-se i presentar-se als exàmens de l'*European Board* (EURAPS)

9. **AFAVORIR L'ACTIVITAT DE RECERCA DELS RESIDENTS**

S'ofereixen totes les facilitats per participar en els diferents projectes de recerca del servei.

S'afavoreix l'assistència al laboratori de Microcirurgia Experimental, així com la dissecció de cadàvers en el departament d'Anatomia Humana de la UB, com a complement de treballs i articles científics

A partir de R3, presenten anualment una comunicacions al Congrés Nacionals de la SECPRE (Societat Espanyola de Cirurgia Plàstica Reconstructiva i Estètica).

Cada resident té assignat un treball científic o d'investigació amb l'objectiu de ser publicats. Depenent de la capacitat de treball dels residents, la mitjana de publicacions indexades en acabar la residència hauria de ser d'un mínim de 3. Tanmateix, s'afavoreix la realització de la tesi doctoral.